Uudenmaan TE-toimisto

Eduskunnan valtiovarainkunnan
työ- ja elinkeinojaosto

Työ- ja elinkeinojaosto 8.10.2021 klo 8.30 / HE 146/2021 vp / Asiantuntijalausuntopyyntö

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Uudenmaan työ- ja elinkeinotoimistolta on pyydetty lausuntoa eduskunnan työ- ja elinkeinojaostolle vuoden 2022 valtion talousarvioehdotuksen työllisyyden edistämisen määrärahoista liittyen työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmiin, osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen toimenpiteisiin sekä osatyökykyisten työllistymisen parantamiseen.

Työllisyyden edistämisen toimenpiteet kohtaanto-ongelman ratkaisemiseksi

Suomen työmarkkinoilla vallitseva kohtaanto-ongelma vaatii toimenpiteitä usealla eri yhteiskunnan sektorilla. Uudenmaan TE-toimiston näkökulmasta merkittäviä toimenpiteitä ovat pohjoismaisen työvoimapalvelumallin (POMA) toteuttaminen, sähköisten työvälineiden kehitystyö, Työväylä Oy:n perustaminen sekä jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen toiminnan alkaminen.

Tärkeänä pidämme myös työllisyysmäärärahan mahdollista lisäystä lisätalousarvioesityksessä pohjoismaisen työvoimapalvelumallin myötä. POMA-mallin käyttöönotto lisää henkilöstöresurssin tarvetta lisääntyvän työvoimakoulutus-, työkyky- sekä ammatinvalinnanohjauspalvelun kysynnän toteuttamiseen sekä työhallinnon työnantajapalveluihin.

Osatyökykyisten työllistymisen parantaminen

Erityisryhmien ja osatyökykyisten työllistymisen edistämistä tukevaa palvelua toteutetaan tällä hetkellä IPS- ja ONNI-hankkeissa sekä Työkykyohjelman mukaisessa toimintamallissa. Talousarvioesityksessä tulee huomioida näiden hankkeiden jatko. Osatyökykyisten ja työmarkkinoilla heikommassa asemassa olevien palveluiden järjestämiseen, palveluohjaukseen sekä työnantajien rekrytointiprosessien tukemiseen tulee ohjata riittävästi resursseja. Tällä hetkellä käytössä olevat palvelut, kuten palkkatuki, työolosuhteiden järjestelytuki sekä työhönvalmennuspalvelut vastaavat näihin tarpeisiin osittain. Työväylä Oy:n perustaminen ja sille riittävän rahoituksen varmistaminen on merkittävä toimi osatyökykyisten työllistymisen parantamiseen.

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen ja työnantajapalvelut

Työmarkkinoiden kohtaanto-ongelman ja osaavan työvoiman saatavuuden kannalta jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen toiminnan aloittaminen on erityisen tärkeää. Palvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa palvelua sekä haastavassa työmarkkinatilanteessa oleville että työssä olevalle väestölle ja vastata sellaisiin osaamisen kehittämisen tarpeisiin, joihin työhallinto ei lähtökohtaisesti vastaa. Jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen valtakunnallinen rooli vaatii suunniteltua suuremman taloudellisen panostuksen, jotta sen toiminnassa mahdollistuu sille asetetut laajat tavoitteet. Lisäksi korkeakoulututkintotavoitteisen työvoimakoulutuksen toteuttamisen mahdollistama määräaikainen lakimuutos tulee huomioida työllisyysmäärärahoissa.

Kohtaantohaasteiden ratkaisussa tulee huomioida työnhakija-asiakaspalvelun lisäksi oleellisesti myös työnantajapalvelu, jota ei ole huomioitu POMA-mallin lisäresursoinnissa.

Työnantajalähtöisten palveluiden hankinta- ja toteutusresurssien turvaaminen

Työhallinnon näkökulmasta ensiarvoisen tärkeää on varmistaa osaamisen kehittämisen palvelun, kuten työvoimakoulutuksen, hankintaan ja toteuttamiseen liittyvät henkilöstöresurssit. Vaikka TE-toimiston ensisijainen tehtävä on ohjata asiakkaitaan työhön sekä toteuttaa työnantajalähtöistä työnvälitystä, tarvitaan sekä yhteishankinnallista että tutkintotavoitteista työvoimakoulutusta työllistymisen tukitoimina kuromaan umpeen alati kasvavaa kuilua työvoiman osaamisen ja työnantajien tarpeiden välillä.

Vaikuttavuuden kannalta tehokkaimmat työvoiman osaamisen kehittämisen palvelut, kuten yhteishankintakoulutus, ovat panostuksen arvoisia. Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että TEM:n rahoittamaa työnantajien tarpeista lähtevää yhteishankintakoulutusta tulisi preferoida myös talousarvioesityksessä OKM:n rahoittaman tutkintotavoitteisen koulutuksen sijaan. Työnantajien yksityiskohtaisiin osaamistarpeisiin räätälöitävä yhteishankintakoulutus vastaa paremmin osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseen. Toisaalta koulutuksen hankinta vaatii enemmän henkilöstöresurssia tutkintotavoitteiseen työvoimakoulutukseen verrattuna, jonka yhteydessä ei varsinaista koulutushankintaa tehdä.

Yhteishankintakoulutuksella voidaan rekrytoinnin keventämisen lisäksi tukea työnantajan olemassa olevan työvoiman työssä pysymistä uudistamalla osaamista, sekä helpottaa työstä työhön siirtymiä ennaltaehkäisten pitkäaikaistyöttömyyttä.

Uudenmaan TE-toimisto katsoo, että myönnettävien työllisyysmäärärahojen täysimääräinen ja tehokas hyödyntäminen vaatii lisäyksen sekä koulutuksen hankinnan (ELY-keskukset)

että toteuttamisen (TE-toimistot) henkilöstöresurssiin. Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin henkilöstöön liittyvässä resurssilisäyksessä ei tätä ole huomioitu.

Yhteishankintakoulutus toimii osittaisena ratkaisuna työnantajakentän osaamistarpeisiin vastaamisessa yhdessä jatkuvan oppimisen palvelukeskuksen toiminnan kanssa, mutta erityisesti suoraan työnantajalähtöiseen työnvälitykseen ja sitä tukeviin toimiin muihin rekrytointia keventäviin toimiin, kuten palkkatukeen, tulee panostaa.

Panostukset kansainväliseen rekrytointiin

Osa kohtaanto-ongelman ratkaisua ja osaavan työvoiman saatavuutta on myös kansainväliseen rekrytointiin ja tuontityövoimaan liittyvät kysymykset. Niistä Uudenmaan TE-toimisto on lausunut 06.10.2021 järjestetyssä kuulemisessa. Lisäksi samassa yhteydessä on lausuttu laajemmin POMA-mallista sekä sähköisten työkalujen kehittämisen välttämättömyydestä.

Hallituksen tavoitteet ja toimenpiteet ovat yleisellä tasolla kannatettavia ja niiden edistäminen on tärkeää. Nopeaa työnvälitystä ja työpaikkojen täyttymistä tukee laadukas ja riittävän vahvasti resursoitu yritysten ja työnantajien tarpeista lähtöisin oleva palvelu. Kokonaisuuden huomioiden riittävä resursointi ei kuitenkaan toteudu merkittävistäkin pysyväisluontoisista määrärahalisäyksistä huolimatta.

Johtaja Tiina Korhonen

Palvelupäällikkö Mikko Mähönen

Jakelu Eduskunnan valtiovarainkunnan työ- ja elinkeinojaosto

Tiedoksi Uudenmaan ELY-Keskus